

مدرسه رفاه؛ کانون رویدادهای مهم انقلاب

۲۶ آبان ۱۳۹۶ ساعت ۲۲:۲۶

مدرسه رفاه گذشته از آن که به محل مهم دیدار امام و مردم تبدیل شده بود؛ محل دستگیری و اعدام برخی از سران رژیم شاهنشاهی نیز بود. ارتشبد نصیری، رحیمی فرماندار نظامی تهران، خسرو داد از فرماندهان نیروی هوایی از جمله افرادی هستند که در پشت بام این مدرسه اعدام یا تیرباران شدند.

کافه تاریخ- مقاله تاریخی

مکانهای آموزشی و مذهبی یکی از نهادهای مهم جهت مبارزات سیاسی در دوران قبل و بعد از انقلاب اسلامی محسوب میشدند. این نهادها با کارکردهای متفاوت گاه به عنوان مکانهایی جهت آموزشهای سیاسی و مذهبی، محل سخنرانی رهبران مبارز و یا گردهماییهای سیاسی مبارزان استفاده میشد. علاوه بر مساجد و حسینیهها که نقش مهم و بسزایی در این زمینه داشتند و نقش آنها مورد توجه تحلیلگران بوده، مدارس نیز جایگاه خاصی در این رابطه ایفا نمودهاند. از جمله این مدارس میتوان به مدرسه رفاه اشاره کرد که به دلیل پیشینه سیاسی و اتفاقاتی که در آن رخ داد، از شهرت خاصی برخوردار است. با توجه به این مقدمه، به معرفی این مدرسه و برخی از اتفاقات مهمی که در آن، طی دوران منتهی به انقلاب و پس از آن رخ داد، پرداخته میشود.

مدرسه رفاه، از تأسیس تا مؤسسان آن

مدرسه رفاه مدرسههای دخترانه است که در اواخر دهه ۴۰ شمسی تأسیس گردید. توکلی بینا یکی از مؤسسين این مدرسه در رابطه با تأسیس آن میگوید بعد از آنکه در سال ۱۳۴۵ از زندان آزاد شدم، به این نتیجه رسیدیم که بهتر است فعالیت خود را در یک کار اجتماعی عام‌المنفعه متمرکز کنیم و... در نهایت تصمیم گرفتیم بنیاد رفاه را تأسیس کنیم... بنده و دوستانم، یعنی آقایان شفیق، لاجوردی و اسلامی در بررسیهای خود به این نتیجه رسیدیم که یکی از کمبودهای بارز جامعه مذهبی ما نبودن مدارس دخترانه اسلامی است. ۱ گرچه این مدرسه در ابتدا همانند سایر مدارس با کارکرد تربیتی و آموزشی احداث شد؛ اما بتدریج به محلی جهت فعالیتهای سیاسی و مبارزاتی برخی از چهره‌های مبارز همچون شهید مطهری، شهید رجایی و سایر شخصیتها تبدیل گشت و همین موضوع باعث حملات متعدد ساواک به آن و تعطیل شدن آن طی روزها و یا هفته‌های متعدد شد. البته برخی از

این شخصیتها خود از اداره کنندگان مدرسه نیز بودند. چنانچه «شهید بهشتی در صدر هیئت امنای مدرسه رفاه جای گرفته بود. شهید رجایی نیز در هیئت امنای مدرسه رفاه جایگاهی ویژه داشت، او مسئول گزینش و انتخاب شاگردان بود.»^۲ علت انتخاب این مدرسه از سوی مبارزین تفاوت آن با سایر مدارس است. در واقع مدرسه رفاه گرچه با هدف آموزش به دختران شروع به کار نمود؛ اما ماهیتی مذهبی داشت و مدرسهای غیردولتی محسوب میشد. مدرسه رفاه به مرور و با نزدیک شدن به روزهای منتهی به انقلاب، شاهد تحولات مهمی بود.

حسینی صالحی یکی از مبارزان انقلاب در خاطره ای به حال و هوای این مدرسه در آن روزها اشاره کرده و میگوید: «از همان روز سیزدهم بهمن که حضرت امام تشریف داشتند مدرسه رفاه تا بیست و دو بهمن، خیابان ایران پر از جمعیت بود. انگار مردم برای زیارت یک امامزاده رفتند.»^۳ در واقع یکی از اتفاقات مهمی که در رفاه در روزهای نزدیک به انقلاب رخ داد انتخاب آن به عنوان محل سخنرانی امام (ره) بعد از بازگشت به کشور بود. امام با ورود به ایران، پس از حضور در بهشت زهرا، مدرسه رفاه را به عنوان مکان استقرار خود انتخاب نمود. مرحوم آیتالله مهدوی کنی که در روزهای پس از انقلاب مأمور تشکیل کمیتههای انقلاب بود در رابطه با فضای مدرسه رفاه در آن روزها میگوید: «یادم است که در یکی از روزها که در مدرسه رفاه گاه باز و بسته می شد و رفت و آمد محدود بود و همه را راه نمی دادند، من خواستم وارد مدرسه شوم. آقای جواد رفیق دوست که از عضویت من در شورای انقلاب اطلاع نداشت من را راه نداد. گفت: کارت دارید؟ گفتم: کارت ندارم. تا اینکه بعضی از دوستان دیگر برای من کارت گرفتند و با آن کارت فقط حق ورود به مدرسه رفاه را داشتیم.»^۴

ابوالفضل توکلی بینا در یکی دیگر از کتابهای خود در رابطه با موضوع دیدار خود با امام در روز اول و در مدرسه رفاه مینویسد: «امام فقط یک شب در مدرسه رفاه خوابیدند و بعد به مدرسه علوی رفتند. روز اول بعضی از آقایان کم لطفی کردند و به بچههایی که ده پانزده روز نخوابیده بودند، گفتند: خوب کار شما تمام شد، یعنی تشریف ببرید. در حالیکه خود ما از مؤسسين مدرسه رفاه بودیم...»^۵ مدرسه رفاه گذشته از آن که به محل مهم دیدار امام و مردم تبدیل شده بود؛ محل دستگیری و اعدام برخی از سران رژیم شاهنشاهی نیز بود. ارتشبد نصیری، رحیمی فرماندار نظامی تهران، خسرو داد از فرماندهان نیروی هوایی از جمله افرادی هستند که در پشت بام این مدرسه اعدام یا تیرباران شدند.

علاوه بر این افراد که در مدرسه رفاه اعدام شدند، افراد زیادی هم در آن بازداشت بودند. گفته میشود مردم نیز بسیاری از افراد مظنون و یا مرتبط با رژیم پهلوی را به این مدرسه منتقل میکردند. علاوه بر این، از دیگر اتفاقات مهمی که در این مدرسه رخ داد میتوان به خوانده شدن حکم مهندس بازرگان اشاره کرد.

ناطق نوری در این رابطه می نویسد: «تشکیل دولت موقت به فرمان حضرت امام و انتخاب بازرگان به عنوان نخست وزیر از مسایل مهمی بود که در روز ۱۶ بهمن اتفاق افتاد. جلسه ای در آمفی تئاتر مدرسه رفاه تشکیل شد و حکم مهندس بازرگان را آقای هاشمی رفسنجانی در جمع حضار قرائت کرد.»^۶

از این رو و با توجه به این اتفاقات میتوان مدرسه رفاه را یکی از کانونهای مهم بسیاری از تحولات انقلاب تا پیش از پیروزی و نیز ماههای بعد از آن دانست. مدرسه رفاه به فاصله یکسال بعد از انقلاب با تغییر و تحولاتی روبرو شد و صحبت‌هایی مبنی بر دولتی کردن آن به میان آمد؛ اما در نهایت با آن موافقت نشد. با این حال با صحبت‌هایی که در رابطه با تغییر این مدرسه صورت می‌گیرد، قرار بر این شد که بنیادی فرهنگی در آن تأسیس شود. هاشمی رفسنجانی در این رابطه می‌گوید: «مرحوم اخوان فرشی سه هزار متر زمین این مدرسه را خرید و در هیئت انصار و جلسات هفتگی که عمدتاً مباحث جهادی در آن مطرح می‌شد، موفق شدیم با سایر دوستان بنیادی را در این مکان تأسیس کنیم.»^۷

در حال حاضر این بنیاد، مدارس در مقاطع مختلف پیش دبستانی و دبستان دخترانه و پیش دبستان و دبستان پسرانه، دبیرستان، هنرستان و پیش دانشگاهی هنر دخترانه دارد. دانشکده رفاه، آموزشگاه زبان، مرکز مشاوره و خدمات روانشناسی، سالن همایش و... از دیگر بخشهای مرتبط با این بنیاد است.

فهرست منابع

۱. محمود طاهراحمدي، خاطرات ابوالفضل توکلی بینا، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۳، ص ۱۳۷

۲. فهیمه سادات طباطبایی، از مدرسه علوی تا آموزش تیزهوشان، از مکتبخانه تا مدرسه هوشمند، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی

۳. محمدجواد مرادی‌نیا، امام خمینی و هیأت‌های دینی مبارز، (یادها - ۲۳)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، صص ۱۶۷-۱۶۵ و ر، ک: روزهای منتهی به پیروزی انقلاب در مدرسه رفاه/خاطره، پرتال پژوهشی و اطلاع رسانی مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام ۴. غلامرضا خواجه سروی، خاطرات آیت‌الله مهدوی‌کنی، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ص ۱۹۷ و ر، ک: ماجراهای مدرسه رفاه به روایت رجال تاثیرگذار انقلاب اسلامی، ایبنا، خبرگزاری کتاب ایران. ۵. فرامرز شعاع حسینی، دیدار در نوفل لوشاتو، خاطرات سیاسی - اجتماعی ابوالفضل توکلی بینا، (یادها - ۳۱)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۸۹، ص ۲۸۷. ۶. مرتضی میردار، خاطرات حجت‌الاسلام و المسلمین علی‌اکبر ناطق نوری، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۲، ص ۱۸۴

۷. فهیمه سادات طباطبایی، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای سیاسی

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/36424/انقلاب-مهم-رویدادهای-کانون-رفاه-مدرسه>